

Forventninger til forsoning

Sørsamisk språk og opplæring
Rørossamisk område

22.08.24 Toini Bergstrøm

AAJEGE

SAEMIEN GIĒLE & MAAHTOEJARNGE

Hva skal jeg snakke om?

1. Innledning
 - Aajege – hvem er vi?
2. Presentasjon av arbeidsfelt
3. Behov, utfordring og tiltak

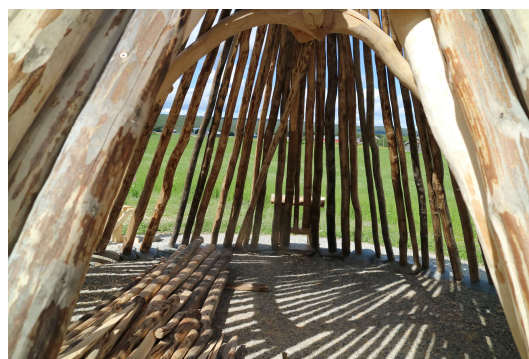
Samiske språksentra

Sametingets målformuleringer

Samiske språksentra skal:

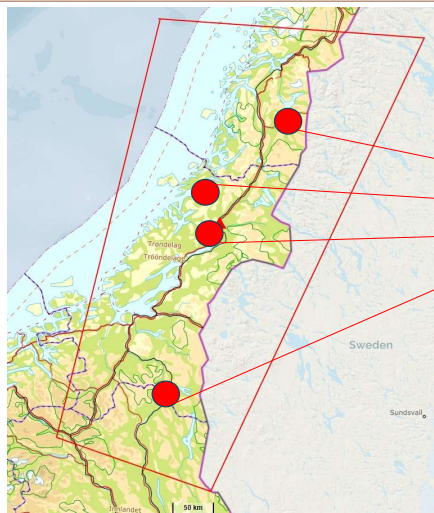
- Synliggjøre samisk identitet og kultur
- Fremme samisk språk
- Drive med samisk språkopplæring gjennom språktiltak.

Aajege – Samisk språk- og kultursenter

Geografisk ansvarsområde

Det sørsamiske område deles inn i 3 regioner, og har til sammen 4 språksentra

Sjiti Jarngge
Gieleaernie
Gielem nastedh på Snåsa
Aajege på Røros

Ansvarsområde Aajege:
Regionen vest for riksgrensa: Meråker –
Trollheimen - Engerdal,
Benevnes historisk som rørossamisk område

- Viser hele det sørsamiske området
- Det sørsamiske området er tradisjonelt delt inn i 3 regioner
 - Nordlig region med Hattfjelldal som sentrum
 - Midtre region med Snåsa som sentrum
 - Sørlige region med Røros som sentrum
- Dette området har en tilsvarende geografisk størrelse som Finnmark

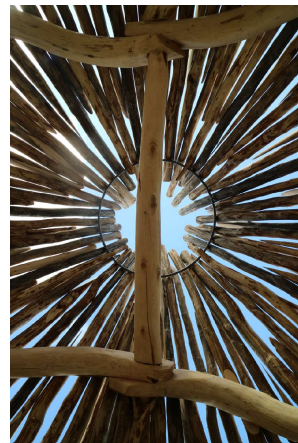
Aajege – Samisk språk- og kultursenter

Hvem er vi og hva skal vi gjøre?

Aajege er et samisk språk- og kultursenter i rørossamisk område med ansvar for arbeid med samisk språk, kultur og tradisjonskunnskap. Aajege har ulike opplæringstiltak, arbeider med arenaer og møteplasser, aktiviteter og arrangement, rådgivning og kobling mot andre kompetansemiljø.

Aajege skal bidra til økt forankring i samisk språk, kultur og identitet for enkeltmennesker og grupper i det sørsamiske samfunnet.

Aajege:

- Status som språk og kultursenter, og skal i utgangspunktet i vareta ikke lovpålagte oppgaver.
- Forvalter Røros videregående sitt ansvar som ressurskole i forhold til opplæring i samisk på vgs. nivå

Organisering:

- Eierskap
Trøndelag fylkeskommune og Røros kommune
- Ansatte
7 faste stillinger fordelt på 8 personer
- Finansiering:
Grunnfinansiering fra Sametinget og eiere samt inntjening gjennom prosjekter og salg av tjenester

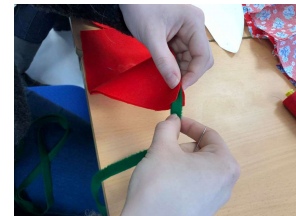
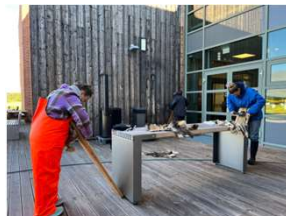
Aajege – Samisk språk- og kultursenter

Hvem er vi og hva skal vi gjøre?

Virksomhet:

- Opplæring i sørsamisk for elever i videregående skole
- Nybegynneropplæring i sørsamisk for voksne
- Opplæring vætna/ samisk håndverk
- Utvikling av sørsamiske læringsressurser
- Arenaer og møteplasser
- Dokumentasjon av samisk språk- og tradisjonskunnskap

Opplæring i sørsamisk for elever i videregående skole 2024/25:

- 9 elever
- 2 lærere (1.3 årsverk)
- Røros videregående skole med 7 elever
- Fjernundervisning: Charlottenlund vgs, KVT

Sørsamiske språkstudier ved Samisk Høgskole og Aajege:

- Det er i perioden 2011 – 2024 gjennomført totalt 21 nybegynnerstudier i sørsamisk i samarbeid med Samisk Høgskole
- Det er avlagt og godkjent totalt 159 eksamener i perioden

Opplæring vætna/ samisk håndverk:

- Tilpasning vætna til YFF for videregående elev
- Voksenopplæring samlingsbasert
- Høgskoletilbud i samarbeid med Samisk Høgskole

Utvikling av sørsamiske læringsressurser:

- Sørsamisk som 1. språk vgs
- Sørsamisk som 2. språk samisk 4

Arenaer og møteplasser:

- Språk- og kulturelle arenaer
- Arrangementer og festivaler

Dokumentasjon av samisk språk- og tradisjonskunnskap:

- Tradisjonell sørsamisk terminologi
- Stedsnavn
- Kulturminner

Vitalisering av sørsamisk språk og kultur

Har vi nådd målene i Rørossamisk område?

Det er gjort veldig mye bra språk- og dokumentasjonsarbeid de siste 15 årene.

- Flere som har sørsamisk barnehagetilbud.
- De som ønsker opplæring i sørsamisk i grunnopplæringen får dette.
- Tilbud om nybegynneropplæring i sørsamisk for voksne.
- Det jobbes med etablering av samisk språk- og kulturelle arenaer
- Vi begynner å høre og se det samiske språket i det offentlige rom.
- Prosess med dokumentasjon av tradisjonell kunnskap.
- Røros kommune en del av samisk språkforvaltningsområde.

**MEN vi har ennå ikke nådd målene om funksjonell samiskspråklighet i vår region!
Derfor har vi store forventninger til økt innsats gjennom forsoningsprosessen.**

Behov, utfordringer og tiltak

Grunnopplæringen

Det må finnes opplæringstilbud lokalt i alle de 3 sørsamiske regionene – både for barnehage, grunnskole og videregående opplæring – i og på samisk

- Opplæring etter sterke samisk språkopplæringsmodeller med økt timetall
- Samisk språk- og kultursamlinger må bli en rettighet i den sørsamiske skolen
- Timer i sørsamisk må ikke komme i tillegg, men implementeres i skoletilbudet
- Gode økonomiske rammebetingelser for samiskopplæringstilbud
- God kvalitet på innholdet i opplæringen
- Forutsigbarhet og kjennskap til opplæringstilbud på alle nivå

At foreldre og senere den sørsamiske eleven velger samisk som fag og gjennomfører opplæring gjennom hele grunnopplæringen

Behov, utfordringer og tiltak

Nybegynneroppl ring i sørsamisk for voksne

Tilrettelegge og tilby nybegynneroppl ring i sørsamisk etter ulike opplæringsmodeller lokalt i de samiske distriktene.

- Kompetansegivende nybegynneroppl ring med studiepoeng.
- Samarbeid mellom høgskoler og språksentra.
- Opplæring etter kommunikativ språkinnlæring for å skape aktive og produktive sørsamiske språkbrukere.

Studietilsynsforskriften må tilpasses behov for nybegynneroppl ring i sørsamisk
Opptakskriteringer må tilpasses behov i det sørsamiske samfunnet.

Behov, utfordringer og tiltak

Læringsressurser

Utvikling av oppdaterte læringsressurser i sørsamisk og i andre fag som er tilpasset alder og målgruppa

- Letter arbeidsbyrden for den sørsamiske læreren
- Kvalitetssikre opplæringen på alle nivåer

Rekruttere og beholde lærere i den samiske skolen?

Øke gjennomføringen av elever i samisk faget gjennom grunnopplæringa?

Behov, utfordringer og tiltak

Arenaer og møteplasser

Det er for få samisk språklige arenaer i regionen. Samiske barn, unge og voksne får for liten språkstimuli i hverdagen.

- Samisk språk og kulturtilbud må inn i skolefritidsordning, kulturskolen, idrett og andre fritidsaktiviteter.
- Styrke og videreutvikle rene samiske språkarenaer for alle aldersgrupper.
- Bedre økonomiske rammebetingelser.

At samiske barn, unge og voksne skal velge sørsamiske som det naturlige kommunikasjonspråket seg imellom.

Behov, utfordringer og tiltak

Rekruttering og kompetanse

Stort behov for å rekruttere og beholde fagpersoner med sørsamiske språk- og kulturkompetanse.

- Høgskoler og universiteter må samarbeide om å tilby studieprogrammer for samisk utdanning i hele landet
- Pedagogisk utdanning for ufaglærte med samisk språkkompetanse.
- Tilrettelagte og desentraliserte studier til alle sørsamiske regioner.
- Høgskoler/ universitetet må samarbeide med samiske institusjoner om gjennomføring av studier.
- Forutsigbarhet i samiske studietilbud, med en tydelig plan for når studiene er planlagt gjennomført

Reelt samisk høgskoletilbud i språk og andre fagområder, gjennom å etablere studier med samisk innhold i sørsamisk område.

Behov, utfordringer og tiltak

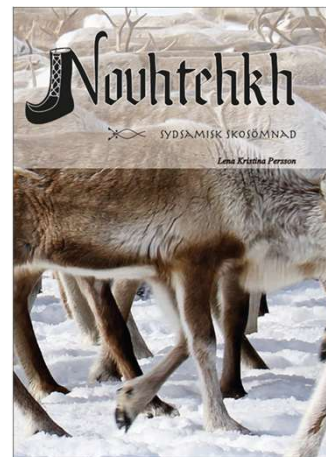

Sørsamisk språk- og tradisjonskunnskap

Fortsatt behov for å dokumentere, bevare og utvikle sørsamisk språk- og tradisjonskunnskap

- Dokumentere og bevare samisk tradisjonell terminologi og språk
- Dokumentere og bevare samiske stedsnavn
- Utvikle og ta i bruk sørsamisk språk på nye områder

Øke kunnskapsgrunnlaget om sørsamisk språk- og tradisjonskunnskap både internt i det samiske samfunnet og til storsamfunnet, samt skape et språk som kan brukes innenfor alle samfunnsområder.

Behov, utfordringer og tiltak

Oppsummering

Vitalisering av sørsamisk språk og kultur krever styrket innsats gjennom langsiktig og helhetlig arbeid, fra et barn fødes og til det vokser opp.

«Ulike språksamfunn har ulike språklige behov, og de vil derfor trenge ulike tiltak»

- Øke tilgang på menneskelige ressurser
- Øke tilgang på økonomiske ressurser
- Tilpasning av lovverk ut fra behov og utfordringer i det sørsamiske samfunnet

Språksentrene skal å bidra inn i denne prosessen innenfor sitt ansvarområde

Aajege – Samisk språk- og kultursenter

Vil du vite mer om oss?

Se vår hjemmeside
www.aajege.no

